

Συνέντευξη με τη συγγραφέα Νέλλη Σπαθάρη

📍 Dominica 🕒 4 years ago 📁 Συνεντεύξεις

Γράφει η Κυριακή Γανίτη(Dominica Amat)

Σημερινή μου καλεσμένη στην στήλη των συνεντεύξεων η συγγραφέας Νέλλη Σπαθάρη. Την ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο και τις απαντήσεις της. Από τις εκδόσεις Ελκυστής κυκλοφορεί το βιβλίο της με τίτλο "Amor Fati". Της εύχομαι να είναι καλοτάξιδο. Για όσους/ες επιθυμούν να το διαβάσουν,μπορούν να το προμηθευτούν είτε από το επίσημο site του εκδοτικού,είτε από κάποιο βιβλιοπωλείο.

Για να δούμε τι μοιράστηκε μαζί μας...

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Από τις εκδόσεις Ελκυστής κυκλοφορεί το νέο σας βιβλίο με τίτλο "Amor Fati. Να είναι καλοτάξιδο. Μπορείτε να μας πείτε λίγα λόγια γι' αυτό;

Ν.Σ. Σας ευχαριστώ για την ευχή. Το θέμα αναφέρεται σε ένα μικρό κορίτσι,τη Νάντια,η οποία λόγω των επαγγελματικών υποχρεώσεων του πατέρα της ζει σε όμορφες πόλεις της Ευρώπης. Όμως,νιώθει παραμελημένη και όταν φτάνει στην τελευταία τάξη του σχολείου θα επαναστατήσει και θα προσπαθήσει να εκπληρώσει τα όνειρά της. Όμως,τα προσωπικά κίνητρα μέσα στην οικογένεια και οι τραγικές ανατροπές θα την φέρουν μπροστά σε διλήμματα ζωής και δύσκολες αποφάσεις. Σας παραθέτω το οπισθόφυλλο που συμπυκνώνει το θέμα: Ζωή και Άρης,Νάντια και Αντώνης. Μια οικογένεια,αλλά όλοι εναντίον όλων. Η Ζωή βυθισμένη στα αρχαιολογικά της και στην αναζήτηση ενός ακροατηρίου που θα ενδυναμώνει τον ναρκισσισμό της,ο Άρης απομονωμένος να αδυνατεί να διώξει τις μνήμες του πολέμου,η μικρή Νάντια παραμελημένη,έρμαιο της ζήλιας του αδελφού της Αντώνη. Όταν όμως φτάσει στην εφηβεία,η Νάντια θα κολλήσει τις φωτογραφίες της Τζέιν Φόντα και της Αντζελα Ντέιβις στο δωμάτιό της,θα κάνει την προσωπική της επανάσταση και θα ακολουθήσει το ρεύμα της δεκαετίας του '70. Με τη συμμαθήτριά της,την Τίνα,το alter ego της,θα αναλύσουν την εποχή μέσα από τις κινηματογραφικές ταινίες και τους στίχους των τραγουδιών και θα κάνουν σχέδια για το μέλλον. Αλλά,τόσο κοινότυπο: όταν οι άνθρωποι κάνουν σχέδια,οι θεοί γελούν. Ο Αλέξης,ο Τζόνθαν,ο Αλφόνσος και ο Κλοντ θα αφήσουν το στίγμα τους στις αναζητήσεις της. Από την Ύδρα στη Σίφνο και από το Νόρφολκ της Αγγλίας στο Νανσί και τα όμορφα χωριά της βόρειας Γαλλίας,αλλά και μέσα από την ποίηση,την τέχνη,τη μουσική,τον κινηματογράφο,την αρχιτεκτονική,τα μουσεία,η Νάντια θα κυνηγήσει τα όνειρά της. Μόνο που ένα ένοχο μυστικό θα στέκεται πάντα εμπόδιο στις επιδιώξεις της. Τριάντα χρόνια μετά,αποφασισμένη να διώξει από πάνω της την τοξικότητα των οικογενειακών σχέσεων,θα σκίσει παλιά γράμματα,θα τα σκορπίσει στους πέντε ανέμους και θα φωνάξει απέναντι στη μανιασμένη θάλασσα: «Είμαι η Νάντια και είμαι καλά».

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Ποιά η δική σας πηγή έμπνευσης για να γράψετε την παρούσα ιστορία;

Ν.Σ. Οι δυσλειτουργικές σχέσεις μέσα στην οικογένειά μου και ιδιαίτερα μια δυσερμήνευτη συγκρουσιακή σχέση με τη μητέρα μου,η οποία έδωσε άλλη τροπή στα επαγγελματικά -και όχι μόνο- όνειρά μου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Πόσος χρόνος χρειάστηκε για να ολοκληρώσετε την συγγραφή του βιβλίου σας;

Ν.Σ. Ο Σόμερσετ Μομ είχε γράψει πως γράφει μόνο όταν έχει έμπνευση και ευτυχώς η έμπνευση του έρχεται κάθε μέρα στις 9.00 το πρωί. Για μένα η συγγραφή δεν αποτελεί εργασία που πρέπει να διεκπεραιωθεί με επιμέλεια,αλλά διερεύνηση των εσωτερικών μου ανησυχιών. Προσπαθώ να ερμηνεύσω τις ανθρώπινες σχέσεις. Και η διαδικασία αυτή είναι μια διαδικασία ζωής. Σαν ένα ποτάμι που ρέει είναι οι αέναες σκέψεις μας και ο συγγραφέας σκύβει και με τις χούφτες του ξεκλέβει λίγες σταγόνες νερού. Με ρωτάτε πότε θα μπορέσει να γεμίσει το λαήνι του και να προσφέρει στον αναγνώστη γάργαρο νερό. Όσο δεν καθυστερεί κοιτάζοντας αυτόρεσκα τον εαυτό του στο νερό που κυλάει.

Η πρώτη λέξη μπήκε πριν από δέκα χρόνια. Έκτοτε έχω γράψει τέσσερα βιβλία της ειδικότητάς μου που βασίζονται σε επιστημονική έρευνα,διηγήματα που κάποια δημοσιεύτηκαν κι άλλα τροφοδοτήσαν το μυθιστόρημά μου,μια νουβέλα με τίτλο «Στάκα καρδιά μου» που βραβεύτηκε από τον Όμιλο UNESCO,παραμύθια που φυλάω στο συρτάρι. Γιατί δεν γράφω γραμμικά. Όταν σταμάτησα να σκύβω στο νερό και να κοιτάζω αυτόρεσκα τον εαυτό μου,την επαναστατημένη εφηβο,άρχισαν οι σταγόνες του νερού να γεμίζουν το λαήνι. Όμως το λαήνι ξεχείλισε όταν έφυγε από τη ζωή η μητέρα μου με έναν τραγικά μακρόσυρτο τρόπο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: "Amor Fati" ο τίτλος του βιβλίου. Πώς έγινε η επιλογή του;

Ν.Σ. Η πρώτη εκδοχή του βιβλίου ήταν το Πρώτο Μέρος με την κορύφωση των τραγικών γεγονότων και την λύση στο τέλος του μέρους αυτού. Και είχα αλλάξει τίτλους,όπως «Ένοχο μυστικό»,«Προσωπικά κίνητρα». Όμως,δεν βιαζόμουν. Θεωρούσα πως καλά μέχρι εκεί,αλλά κάτι του έλειπε. Δεν είχε ωριμάσει. Μέχρι το σημείο εκείνο έχουμε γεγονότα,συγκρούσεις,πλοκές,θεωρούσα πως κρατάει το ενδιαφέρον. Δεν μου αρκούσε,ωστόσο,μόνο αυτό. Και το άφησα να ωριμάσει. Πότε ωρίμασε; Όταν έφυγε τραγικά από τη ζωή η μητέρα μου. Ένωσα την απόλυτη συμπίνοια. Γονάτισα και ακόμα δεν μπορώ να γιατρέψω τον πόνο που μου προκάλεσε ο τρόπος με τον οποίο έφυγε. Τότε ξανάνοιξα το μυθιστόρημα σε ένα Δεύτερο Μέρος. Amor fati,λοιπόν,τα γεγονότα είναι γεγονότα,τροφοδοτούν την πλοκή,αλλά το Δεύτερο Μέρος στρέφεται προς τη διερεύνηση του εαυτού,την ερμηνεία,την κατανόηση,την ενσυναίσθηση,την χάραξη της πορείας,τη συμπίνοια. Και τη συγχώρεση;

Είχα κάπου διαβάσει πως ο ανόητος ούτε συγχωρεί ούτε ξεχνάει,ο αφελής και συγχωρεί και ξεχνάει,ο έξυπνος συγχωρεί αλλά δεν ξεχνάει. Η κατανόηση των γεγονότων και η συμπίνοια θα οδηγήσουν την Νάντια να σταθεί απέναντι στη μανιασμένη θάλασσα,να σκίσει παλιά γράμματα και να τα σκορπίσει στους πέντε ανέμους.

Πόσο,όμως,μπορείς να συγχωρέσεις όταν οι επιπτώσεις των συγκρούσεων κατέστρεψαν τα όνειρα που είχες γι'αυτή τη μια και μοναδική ζωή που σου δόθηκε; Αυτό το φορτίο μπορεί να ξεριζωθεί από μέσα σου;

Το ερώτημα είναι ανοικτό και ο καθένας δίνει τη δική του απάντηση. Αυτή είναι η λογοτεχνία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Θεωρείτε πως αγαπώντας κι αποδεχόμενοι/ες τη μοίρα μας μπορούμε να αντικρίσουμε το μέλλον με αισιοδοξία;

Ν.Σ. Η ζωή είναι μια αέναη πάλη. Μην κλαίγεται. Μην μοιρολατρείς. Πάτα σε ό,τι έχεις και προχώρα. Μας παίρνει μια ολόκληρη ζωή να καταλάβουμε ότι κανείς δεν μας χρωστάει τίποτα,όλοι παλεύουμε σε έναν δύσκολο κόσμο. Δεν ισχυρίζομαι πως θα αντικρίσουμε το μέλλον με αισιοδοξία. Η πιεξίδα μας όμως θα μας δείχνει την πορεία μας,θα την ακολουθούμε και θα κοιπάμε μπροστά. Γιατί ακόμα και στις καταγίδες,η πιεξίδα δεν αλλάζει προσανατολισμό.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Γιατί κάποιος αναγνώστης να επιλέξει να διαβάσει το βιβλίο σας; Τι θεωρείτε πως θα αποκομίσει από την ανάγνωσή του;

Ν.Σ. Γιατί δεν περιγράφει απλά,αλλά ψυχαναλύει τις ανθρώπινες σχέσεις. Γιατί προβληματίζει. Γιατί σηκώνει σιωπηλά πέπλα και βοηθάει να δούμε πίσω από αυτά. Γιατί θέτει προβλήματα και δεν δίνει έτοιμες συνταγές επιτυχίας και ευτυχίας,τις οποίες και απεχθάνομαι. Γιατί δίνει υπόσταση στο εγώ και ωριμότητα. Τέλος,γιατί καλλιεργεί την ενσυναίσθηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Είχατε κάποιο πλάνο πάνω στο οποίο βασιστήκατε για να γράψετε την ιστορία του βιβλίου;

Ν.Σ. Γνωρίζω πως σε μαθήματα δημιουργικής γραφής,συνήθως οι διδάσκοντες ζητούν από τους μαθητές τους να εξοικειωθούν με πλάνα,τα οποία υποτίθεται πως θα πρέπει να αποτελούν την προεργασία ενός λογοτεχνικού έργου. Αρνούμαι να εργαστώ με αυτό τον τρόπο,γιατί θεωρώ πως καταστρέφει ό,τι πηγαίο μπορεί να αναβλύσει από μια αφήγηση. Ενώσω γράφω,έχω την αυταπάτη πως χειραγωγώ τους ήρωές μου,όμως,δεν σας κρύβω πως συχνά αυτοί με χειραγωγούν. Με οδηγούν στα επόμενα βήματα. Σε κάθε πράξη αντίδραση θα προκαλέσει αυτή τη συνθητική να προκαθορίζει τη δράση,πώς γράφει ποια αντίδραση θα προκαλέσει αυτή στους ήρωές σου,η οποία θα τροφοδοτήσει ένα νέο κύκλο δράσης-αντίδρασης; Γιατί οι ήρωές σου,αν και τους θεωρείς υποχείριά σου,έχουν κι αυτοί ζωή.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Θα συναντήσουμε και σε αυτό σας το βιβλίο αυτοβιογραφικά σας στοιχεία;

Ν.Σ. Ναι,εν δυνάμει η μικρή Νάντια είμαι εγώ με όλη τη λογοτεχνική ελευθερία που μου δίνει η συγγραφή. Δεν γράφω εν κενώ. Αλλά είμαι ο παντογνώστης αφηγητής που χειραγωγεί τους ήρωές του,ενίοτε,όπως προανέφερα,επιτρέπει και να με χειραγωγούν κι αυτοί. Δεν με ενδιαφέρει μια πλοκή η οποία δεν θα έχει γεννηθεί από τις αέναες σκέψεις που με κατατράχουν. Και τα αυτοβιογραφικά μου στοιχεία μπορούν να δέσουν μέσα στο μυθιστόρημα με τον πιο δημιουργικό έως ανατρεπτικό τρόπο. Να σας αναφέρω ένα τυχαίο παράδειγμα χωρίς να αποκαλύπτω στοιχεία της πλοκής: Η μικρή Νάντια πηγαίνει σχολείο στο Ναϊήμεν της Ολλανδίας. Εκεί προσκαλείται ένας γείτονας τους,ο οποίος θα διηγηθεί στους μαθητές και τις μαθήτριες τις μνήμες του από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και συγκεκριμένα από την επιχείρηση Garden Market,την επιχείρηση των Συμμάχων για να κάνουν τα δύσκολα,λυσασμένα τελευταία βήματα,στην προσπάθειά τους να εισβάλουν στη Γερμανία. Δεν πρόκειται για καθαρή αφηγητική πολεμικών γεγονότων,αλλά για τις εντυπώσεις μικρού παιδιού για τους χιλιάδες αλεξίπυρριστες που έπεσαν στο χωριό και για την αντίδραση της...γάτας του. Αυτή,λοιπόν,την αφήγησή την έχω ακούσει εγώ η ίδια σε ένα σχολείο του Ναϊήμεν από έναν ηλικιωμένο κάτοικο που είχε κληθεί από τους καθηγητές να μοιραστεί τις πολεμικές του μνήμες με τους μαθητές και τις μαθήτριες,σε ένα σεμινάριο του Συμβουλίου της Ευρώπης με την ιδιότητά μου της Σχολικής Συμβούλου. Και ομολογώ,ο τρόπος με τον οποίο απευθύνθηκε στους μαθητές/τριες ο ηλικιωμένος ο οποίος παιδάκι έχασε την γάτα του και την ξαναβρήκε μετά τον πόλεμο,με έκανε να δακρυσώ,όσο υπερβολικό κι αν μπορεί να φανεί σε κάποιους. Γιατί μίλησε σαν παιδί προς παιδιά για τα τραύματα του πολέμου με τον δικό του τρόπο.

Θα αξιοποιήσω αυτή την εμπειρία μου (να την εντάξω στο αυτοβιογραφικά μου στοιχεία ;) για να τονίσω τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του πατέρα της μικρής -ακόμα- Νάντιας,ο οποίος ψάχνει τα ίχνη του πολέμου που τον έχουν σημάδεψει και τον αποστασιοποιούν από την οικογένεια. Όταν όμως,για λόγους επαγγελματικούς του πατέρα θα μετακομίσουν στα περίχωρα του Παρισιού και η Νάντια θα πάει σε ένα σχολείο που είναι πύργος και αποτέλεσε το στρατηγείο των Συμμαχικών Δυνάμεων,προκαλώντας ένα νέο κύκλο απομονωτισμού και αναζητήσεων του πατέρα,ναι,αυτός ο πύργος ήταν το σχολείο μου όταν ήμουν μικρή και ζούσαμε στο Παρίσι. Το Διεθνές Σχολείο (Lycee Internationale) στα περίχωρα του Saint-Germain-en-Laye και,ναι,σε αυτό το δάσος με τις καστανιές χανόμων,όπως χάνεται η Νάντια.

Τέλος,μιας και μιλάμε για πύργους,ίσως θα έλεγε κάποιος πως το πιο ευφάνταστο μέρος του μυθιστορημάτος βρίσκεται στο γεγονός πως η Νάντια καταφεύγει στον υπύρνο του θεού στη Γαλλία,στο δρόμο προς το Νανσί. Μα από πύργο σε πύργο θα έλεγε κανείς; Κι όμως,αυτός ο πύργος,το Chateau des Côteaux υπήρξε ο πύργος του παππού μου. Αλλά τον έχασε στην οικονομική κρίση του '29. Και η περιγραφή των συμβολικών σημαδιών στους κήπους του προέρχεται από τις οικογενειακές φωτογραφίες και μετέπειτα έρευνά μου. Συμπερασματικά,εγώ ως συγγραφέας μπορεί να χρησιμοποιώ αυτοβιογραφικά γεγονότα- μνήμες θα τις χαρακτηρίζα καλύτερα- αλλά οι μνήμες είναι διαθλασμένες από την πορεία και τις σκοπιμότητες της αφήγησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Εάν θα μπορούσατε να δώσετε μία συμβουλή στην κεντρική ηρωίδα σας,τη Νάντια, ποια θα ήταν αυτή;

Ν.Σ. Ποτέ η ζωή δεν ήταν στρωμένη με ροδοπέταλα. Ο κάθε άνθρωπος,σαν άτομο,σαν κοινωνικό περιβάλλον,σαν γενιά,σαν ιστορική συγκυρία έχει να αντιμετωπίσει τις δικές του προκλήσεις στη ζωή. Κλείσε το παρελθόν και προχώρα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Τέλος, ποιο ήταν εκείνο το βιβλίο που διαβάσατε πρόσφατα και σας ικανοποίησε στον μέγιστο βαθμό;

Ν.Σ. Ένα βιβλίο που διάβασα πρόσφατα και είναι εξαιρετικά επίκαιρο,αν και κυκλοφόρησε το 2015,είναι η «Αννα» του Niccolo Ammaniti (εκδόσεις Μεταίχμιο). Η υπόθεση εξελίσσεται στην Σικελία το 2020 (εκπληκτική η σύμπτωση) όταν ένας ιός,η «Κόκκινη» έχει ήδη σκοτώσει όλο τον πληθυσμό από την ηλικία των δεκαεσσάρων ετών και άνω. Τα πάντα είναι διαλυμένα και ισοπεδωμένα. Δεν υπάρχει παραγωγή,δεν υπάρχει ρεύμα,εκτάσεις καίγονται,φυτά έχουν φυτρώσει στα εγκαταλελειμμένα σπίτια. Μόνο ένα απέραντο ρημαγμένο τοπίο. Η κοινωνική οργάνωση έχει διαλυθεί,μόνο συμμορίες παιδιών περιπλανώνται. Τουτέστιν,δεν υπάρχει πολιτισμός. Σε αυτό το περιβάλλον η Άννα,ήδη δεκατριών ετών και κάποιων μηνών αναζητεί τον μικρότερο αδελφό της τον οποίο έχουν απαγάγει. Έχει να αντιμετωπίσει ένα άγριο φυσικό περιβάλλον και ένα «κοινωνικό» περιβάλλον παιδιών στο οποίο οι κανόνες του παρελθόντος δεν ισχύουν πλέον. Το μόνο της όπλο ένα τετράδιο που έγραψε η μητέρα της λίγο πριν πεθάνει με κανόνες επιβίωσης. Όταν θα ξανασμίξει με τον αδελφό της,θα πρέπει να αναζητήσει λύσεις όπως η αποφυγή των κάθε είδους συμμοριών παιδιών που είτε προσφέρουν «προσασία»,είτε υπόσχονται μαντζούνια για γιατρεία από την «Κόκκινη»,είτε την φυγή από τον τόπο. Ό,τι ακριβώς προσφέρεται και στην κοινωνία μας στους αφελείς εκείνους που αντιδρούν με όρους έξω από την λογική και τον πολιτισμό μας.

Όπως επισημαίνεται στο οπισθόφυλλο,«Ο Νικόλος Αμανίτι μας συστήνει την Άννα,το πιο σπαρακτικό μυθιστόρημά του,στο μέσο από τον θάνατο της βεβαιότητας εφορμά η ασυγκράτητη δύναμη της ζωής. Γιατί,όπως ανακαλύπτει η Άννα,η "ζωή δεν μας ανήκει,μας διαβαίνει"».

Εκείνου που πραγματικά με λύγισε στην τελευταία σελίδα και έκλεισα το βιβλίο με λυγμούς ήταν μια συμβολική κίνηση αδελφικής αγάπης και αλληλεγγύης μεταξύ της Άννας και του αδελφού της,αδελφικής αγάπης που δεν γνώρισα ποτέ.

Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας και τις απαντήσεις σας.

Με εκτίμηση,Κυριακή Γανίτη από το blog Dominica Amat.